

Ks. JAN ZWIĄZEK

**EREKCJA BRACTWA POLSKICH LEKARZY
I LEKARZY - DENTYSTÓW KATOLIKÓW
PRZY KAPLICY MATKI BOŻEJ NA JASNEJ GÓRZE
POD NAZWĄ BRACTWA ŚW. ŁUKASZA**

Pierwszy biskup częstochowski dr Teodor Kubina (1880 - 1951) jest znany w diecezji częstochowskiej jak również w Kościele katolickim w Polsce przede wszystkim jako organizator nowo powstałej diecezji. Jego zasługi w tej dziedzinie są tym większe, iż dzieło budowy Kościoła częstochowskiego musiał realizować w bardzo trudnych czasach dla społeczeństwa polskiego po odzyskaniu niepodległości po I wojnie światowej. Jego wielkie umiłowanie Bożej sprawy, jak również nieprzeciętna miłość do Ojczyzny pomagały mu doprowadzić do pomyślnego zakończenia dzieł, które w początkowej swej fazie wydawały się wprost przekraczać możliwości młodej diecezji. Mimo ogromnych braków w szeregach duchowieństwa potrafił zapewnić opiekę duszpasterską wiernym we wszystkich parafiach, a także zorganizował kilkadziesiąt nowych placówek duszpasterskich. Jego inicjatywie i wysiłkom zawdzięcza diecezja powołanie i utworzenie instytucji diecezjalnych. Osobiście zabiegał o środki materialne na budowę katedry częstochowskiej oraz innych gmachów diecezjalnych. Nie pomijał jednocześnie sprawy wykształcenia kleru diecezjalnego. Mimo braku kapłanów niektórym księżom udzielał zezwolenia na specjalistyczne studia kościelne w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim lub w uczelniach kościelnych poza granicami ojczystego kraju, zwłaszcza w Rzymie.

W latach międzywojennych biskup Kubina zorganizował w swojej diecezji liczne stowarzyszenia katolickie. Do najważniejszych z nich należy zaliczyć: Ligę Katolicką, Stowarzyszenie Robotników Chrześcijańskich, Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo, Stowarzyszenie Samopomocy Kapłanów Diecezji Częstochowskiej, Stowarzyszenie Kapłanów Adoracji Najświętszego Sakramentu, Akcję Katolicką, Stowarzyszenie Wychodźców Pol-

skich pod opieką Królowej Korony Polskiej w diecezji częstochowskiej, Związek Instytucji Opiekuńczych i Stowarzyszeń Dobroczynnych "Caritas" w diecezji częstochowskiej, Towarzystwo Przyjaciół Gimnazjum Biskupiego w Wieluniu oraz kilka Kół Polskiej Inteligencji Katolickiej. Wymienione stowarzyszenia katolickie biskup Kubina erygował, a jednocześnie ustanawiał dla nich lub zatwierdzał statuty.

Jako biskup częstochowski zdecydowanie bronił praw Kościoła katolickiego i polskiej ludności podczas okupacji hitlerowskiej. Kategoryczne przeciwstawienie się biskupa Kubiny brance młodych Polaków i Polek na roboty przymusowe do Niemiec, zaplanowanej przez władze hitlerowskie podczas wizytacji pasterskiej w parafii Chełmo nabrało znaczenia wprost symbolu dla jego postawy wobec okupanta w czasie II wojny światowej. Odważnie bronił praw Kościoła wobec ustawicznych nacisków ze strony władz okupacyjnych, a jedynie wobec przemocy fizycznej wroga musiał ulec. W tym również czasie wraz z polskimi organizacjami charytatywno-opiekuńczymi w Częstochowie organizował pomoc materialną dla ludności najbardziej potrzebującej - wysiedlonych robotników z Wielkopolski, przymusowo wywożonych na roboty do Rzeszy Niemieckiej i wypędzonych mieszkańców Stolicy po Powstaniu Warszawskim.

Biskup Kubina znany był także jako działacz społeczny. Znając dobrze katolicką naukę społeczną chciał przyczynić się do polepszenia doli ludzi najbiedniejszych w swojej diecezji - ludności robotniczej, a szczególnie proletariatu miejskiego w Zagłębiu Dąbrowskim oraz najbiedniejszych mieszkańców wsi - robotników sezonowych w ziemi wieluńskiej.

Kluczem do zrozumienia tego wielkiego umiłowania diecezji częstochowskiej i jej mieszkańców przez pierwszego biskupa ordynariusza było jego zawołanie biskupie - *Misereor super turbam* - "Żal mi ludu". Jako biskup nie tylko służył swojemu duchowieństwu i wiernym w sprawach religijnych, ale także litował się i przychodził z pomocą w sprawach materialnych. Temu drugiemu zadaniu miały najpierw służyć Stowarzyszenia Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo, których zorganizowanie w każdej parafii z nakazu biskupa było ścisłym obowiązkiem miejscowych księży proboszczów. W następnych latach tymi sprawami zajmowała się także Akcja Katolicka.

W okresie swej działalności w diecezji częstochowskiej biskup Kubina umiał dostrzec właściwą rolę w Kościele katolickim tak duchowieństwa jak i ludzi świeckich. Nie obawiał się niektórych bardzo ważnych zadań i stanowisk powierzyć ludziom świeckim.

Z okazji 110 rocznicy urodzin biskupa Teodora Kubiny warto przypomnieć jeszcze jeden rys jego działalności, świadczący o prawdziwie wielkiej postawie humanitarnej pierwszego biskupa częstochowskiego. W 1949 r. biskup Kubina erygował Bractwo Polskich Lekarzy i Lekarzy-Dentystów Katolików przy Kaplicy Matki Bożej na Jasnej Górze pod nazwą Bractwo św. Łukasza. Wydarzenie to, po upływie lat, nabiera szczególnego znaczenia z następujących powodów:

1. wymienione bractwo lekarzy zostało erygowane w 1949 r., więc w czasie, kiedy duszpasterstwo zawodowe nie było jeszcze rozpowszechnione.

2. w obecnych czasach, kiedy duszpasterstwo zawodowe różnych grup, w tym także lekarzy jest powszechnie znane i praktykowane warto wiedzieć, że w okresie bezpośrednio następującym po zakończeniu II wojny światowej potrzebę takiego duszpasterstwa widział pierwszy biskup częstochowski, czemu dał wyraz zakładając Bractwo św. Łukasza.

W Archiwum Diecezjalnym w Częstochowie zachowało się odręczne pismo biskupa Teodora Kubiny, powołujące do istnienia wspomniane bractwo polskich lekarzy katolików. Jest to dekret własnoręcznie napisany przez biskupa Kubinę na białym papierze formatu A-4. Pismo jest autentycznym dokumentem pierwszego biskupa częstochowskiego z charakterystycznymi dla niego cechami. Obok rękopiśmiennego oryginału dekretu erekcyjnego została dołączona kopia tego pisma w formie maszynopisu, zaopatrzona sygnaturą kancelarii Kurii Biskupiej w Częstochowie - L. 2540/49 oraz podpisami uwierzytelniającymi kanclerza ks. dra Stanisława Zimorowicza i notariusza ks. Stefana Niedźwieckiego, a także okrągłą pieczęcią Kurii Diecezjalnej w Częstochowie. Na marginesie kopii dekretu zaznaczono, że zostały wydane 3 egzemplarze odpisu statutu oraz dekretu (nie podano komu). W dalszym ciągu na dwóch stronach białego papieru formatu A-4 w maszynopisie został podany także uwierzytelniony tekst statutu Bractwa św. Łukasza.

Niniejszy artykuł nie stawia sobie za cel opracowanie przyczyn i okoliczności oraz dziejów Bractwa św. Łukasza. Chce jedynie w krótkiej formie zwrócić uwagę, iż biskup Kubina, który w wielu odcinkach życia kościelnego był prekursorem nadchodzących czasów, także na odcinku duszpasterstwa zawodowego lekarzy i służby zdrowia zajmował takie miejsce.

Niżej zostanie podany pełny tekst zarówno dekretu erekcyjnego Bractwa św. Łukasza z dnia 2 lipca 1949 r., jak i zatwierdzony przez biskupa Kubinę tekst statutu tegoż Bractwa:

L. 2540/49

D e k r e t

Przychylając się do prośby, wystosowanej do Nas pismem z dnia 21 V br., podpisanym przez 33 lekarzy i lekarzy-dentystów erygujemy niniejszym dekretem stosownie do kan. 708 K.P.K. Bractwo Polskich Lekarzy i Lekarzy-Dentystów Katolików przy Kaplicy Matki Bożej na Jasnej Górze pod nazwą: Bractwo św. Łukasza, urzeczywistniając tym samym wniosek jednogłośnie uchwalony w dniu 3 lipca 1948 r. przez zebranych na Pielgrzymce Jasnogórskiej Polskich Lekarzy i Lekarzy-Dentystów Katolików.

Równocześnie aprobujemy przedstawiony nam tymczasowy statut.
Częstochowa, 2 lipca 1949 r.

+ Teodor Kubina, Biskup Częstochowski

Kanclerz: X. Dr Stanisław Zimorowicz

Notariusz: Ks. Stefan Niedźwiedzki.

Statut

Bractwa świętego Łukasza, Polskich Lekarzy i Lekarzy-Dentystów Katolików przy Cudownej Kaplicy Matki Bożej na Jasnej Górze.

I

Nazwa

1. Bractwo Polskich Lekarzy i Lekarzy-Dentystów Katolików przy Cudownej Kaplicy Matki Bożej na Jasnej Górze ustanawia się pod nazwą: Bractwo św. Łukasza.

II

Cel i środki działania

2. Polscy Lekarze i Lekarze-Dentyści łączą się w Bractwo św. Łukasza, pragnąc dać wyraz prawdziwej i objawionej wierze i wykonywać swój zawód według wskazań katolickiej moralności.

3. Celem ich będzie:

a. pielęgnować postawę religijną i kulturalną oraz okazywać wzajemną pomoc braterską,

b. rozszerzać między kolegami i koleżankami znajomość ich powołania oraz zbliżać do praktyk religijnych i kultury katolickiej,

c. oddziaływać na innych w wykonywaniu praktyki lekarskiej według wskazań etyki katolickiej.

4. Dla osiągnięcia swego celu Bractwo św. Łukasza organizuje we własnym zakresie wspólne nabożeństwa, konferencje, zebrania, rekolekcje roczne, wspólne dni skupienia miesięcznego, coroczne pielgrzymki na Jasną Górę, rozszerza znajomość książek i pism religijnych,

5. Każdy członek Bractwa św. Łukasza dla osiągnięcia tych celów apostoelskich odmówi raz na dzień: "Pod Twoją obronę" w intencji wszystkich Lekarzy i Lekarzy-Dentystów w Polsce.

III

Skład Bractwa

6. Członkiem Bractwa św. Łukasza Lekarzy i Lekarzy-Dentystów Katolików może zostać każdy lekarz - medycyny, lekarz - stomatolog i lekarz - dentysta, Polak, katolik.

7. Z nominacji Księdza Biskupa Diecezjalnego, przy każdej sekcji Bractwa św. Łukasza istnieje kapłan - asystent.

8. Ksiądz - asystent ma prawo udziału w walnych i zwykłych zgromadzeniach Bractwa i zakładania sprzeciwu, wobec uchwał niezgodnych z zasadami katolickimi.

IV Władze Bractwa

9. Władze Bractwa św. Łukasza stanowią:
 - a. Walne Zgromadzenie,
 - b. Zarząd Główny przy Jasnej Górze: prezes, wiceprezes, sekretarz, skarbnik, przewodniczący poszczególnych sekcji.
10. Walne Zgromadzenie zbiera się raz na rok, podczas pielgrzymki na Jasną Górę w Częstochowie.
11. Walne Zgromadzenie przyjmuje:
 - a. sprawozdania z pracy,
 - b. udziela absolutorium Zarządowi,
 - c. wybiera nowy zarząd,
 - d. zatwierdza regulaminy poszczególnych sekcji.

V Sekcje Bractwa św. Łukasza

12. Poza główną siedzibą Bractwa św. Łukasza na Jasnej Górze lekarze mogą tworzyć sekcje w poszczególnych większych miastach Polski.
13. Sekcje zatwierdza Zarząd Główny przy Jasnej Górze.
14. Władze sekcji zatwierdza Zarząd Główny przy Jasnej Górze, a wybierane są przez członków sekcji Bractwa na jeden rok: przewodniczący, zastępca, sekretarz, skarbnik i kapłan - asystent mianowany przez ordynariusza miejscowego sekcji.
15. Przewodniczący sekcji jest członkiem Głównego Zarządu Bractwa św. Łukasza przy Jasnej Górze.
16. Praca sekcji: wspólne nabożeństwa, rekolekcje, zebrania, konferencje, praca obrana przez członków sekcji i wskazana przez Zarząd Główny.
17. Sekcje są zobowiązane do rocznych sprawozdań na Walne Zgromadzenie i do udziału w tymże Walnym Zgromadzeniu.

L. 2540/49
2 lipca 1949

Niniejszy statut Bractwa św. Łukasza Polskich Lekarzy i Lekarzy-Dentystów Katolików przy Cudownej Kaplicy Matki Bożej na Jasnej Górze aprobujemy.

m. p. + Teodor Kubina, Biskup Częstochowski
Kancierz: ks. dr Stanisław Zimorowicz

Zgodność niniejszego odpisu z oryginałem zaświadczamy;

L. S. Notariusz: ks. Stefan Niedźwiedzki.
Częstochowa, dnia 2 lipca 1949 r.

W ten sposób erygowane przez pierwszego biskupa częstochowskiego Teodora Kubinę Bractwo św. Łukasza stanowiło ważny etap w rozwoju stałego duszpasterstwa służby zdrowia. Jak wynika z postanowień statutowych siedzibą Zarządu Głównego miała być Jasna Góra w Częstochowie, a swym zasięgiem Bractwo miało obejmować całą Polskę. Od dnia 2 lipca 1949 r. Bractwo św. Łukasza rozpoczęło swoją działalność statutową. Późniejszy wszakże rozwój oraz działalność Bractwa wykraczają już poza ramy niniejszego artykułu.

Summary

FONDATION OF THE FRATERNITY OF THE POLISH PHYSICIANS AND DENTIST AT THE CHAPEL OF OUR LADY OF CZĘSTOCHOWA

On 2 July 1949 at the chapel of Our Lady of Częstochowa, Msgr Theodore Kubina, the bishop of Częstochowa, founded the Fraternity of the Polish Physicians and Dentists. This Fraternity was known under the name the Fraternity of St. Luke. Its members were physicians and dentists of all the country. Its branches were admitted to be organised in significant urban centers in Poland.